

Torsdag den 15. mai 1944.

GRUNNLOVEN.

Grunnloven har fra den tid da den ble laget til nå vært vårt folks styresten. Den 17. mai minnes vi ennå det mesterlige verk Eidsvollsmennene skapte i løpet av noen få uker. Det var strid og uenighet på Eidsvoll også. Det passer ikke for det norske folk å godta beslutninger uten diskusjon. Det norske folk er ikke en uselvstendig masse som er med på hva som helst som en glimrende leder foreslår. Selv i de tyngste tider vil den enkelte nordmann få si fra hva han mener. Men vi kan samle oss til beslutninger når det gjelder. Vi så det i 1814, vi så det i 1905 og vi ser det idag. Også framtidens oppgaver vil vi klare å løse sammen, men skal det gå greit må vi ha rett til å drøfte problemene, arbeide den igjennom. Det trenger ikke bety langvarig koritarbeid og lovforslag etter lovforslag som blir forkastet gang etter gang. Eidsvollsforsamlingen i 1814 kan der stå for oss som det lysende eksemplet. Disse stridige, mest unge karene som var bitre motstandere når talen kom inn på union eller ikke union med Sverige, de sto sammen om hovedtanken om en grunnlov. De var kalt sammen for å lage grunnloven. Grunnloven, det var selve Norges framtid. Eidsvollsmennene foretok at det var av største viktighet for det norske folk å ha en grunnlov som folket selv hadde gitt og som sikret folket innflytelse på statens styre og stell. De forsto at det hastet med denne beslutningen, den skulle være Norges viktigste våpen i kampen mot stormaktene som ville tvinge oss inn under Sverige. Med glødende iver gikk de inn i arbeidet for grunnloven. Til alt hell hadde interessen for grunnlovsarbeidet vært stor på forhånd, og det forelå en rekke grunnlovsutkast hvorav flere var meget gode. De hovedtankene som gjennomgret de som arbeidet med grunnloven var læren om folke-suverenitet og læren om maktfordelingen. Folkesuvereniteten vil si at de rettigheter et ritt menneske gir avkall på ved å leve i et organisert samfund gis til folket, dvs. som selv gjennom hans og de andre samfundsborgernes representanter. Dette var et revolusjonært prinsipp for folk i de fleste kongeriker da de hadde vent seg til å se på kongen som et vesen som hadde guddommelig rett til å skatte og valte med sine undersåtters ve og vel. For det norske folk derimot bety ikke folkesuverenitetstanken noe revolusjonært. Riktignok hadde det levet under Europas mest absolutte enevælde, det dansk-norske, der kongens vinnskrekke, makt var arvelig og hellig, men de norske bønderne var frihårene menn og det norske folks ledere mintes den tiden da de norske bønder valgte sin konge, og han var folkets fører og tjener. Det var dette "gamle Norge" som skulle gjenreises - det ble sagt ofte på Eidsvoll.

Maktfordelingsprinsippet sikrer likevekten i statsstyrelsen. Kongen og hans rådgiver den utøvende makt, mens Stortinget har den lovgivende makt. Den domende makt tilligger domstolene som skal domme objektivt etter loven og ikke være avhengig av Kongens eller Stortingets forskjellige oppfatning på ulike tidspunkter.

Disse to tankene preget 1814-grunnloven og har fremdeles meget å si. Men også en ting til preger vår grunnlov. Den sikrer individenes rettigheter overfor staten. Trykkefrihet, religionsfrihet, næringsfrihet - det er deler av vår personlige frihet. Likhets for loven ble også gjennomført. F.eks. skulle adelen oppheves etter hvert og alle måtte avtjene sin verneplikt. Vår grunnlov idag og Eidsvollsgrunnloven er ikke den samme. Grunnlovsarbeidet har stadig fortsatt og i samme ånd som på Eidsvoll. Folkets rettigheter og innflytelse er blitt større, alle menn og kvinner har fått stemmerett. Norge var den 8. april 1940 et demokrati der de enkelte menneskers personlige frihet var sikret, og statsmaktene lå under folkets kontroll. Og slik skal det bli igjen, men da må vi forsvare og holde på grunnloven vår. I vargetider er det viktig å kjempe med andens våpen også. Vi kjemper med vår rettsbevissthet og med vår grunnlov som det fremste tegnet på den. Eidsvollsmennene forsto hvor viktig det var å skape en grunnlov - vi forstår hver viktig det er å forsvare den - navkortet.

Nyhetene fra London onsdag kl. 18.30.

Invasjonen. I Nord-Frankrike har de allierte gjort kraftig framstøt. De allierte har inntatt en mindre by 20 km. nord-øst for St. Lo og kjempet i utkanten av en landsby ca. 10 km. nord-øst for St. Lo. St. Lo er det viktigste trafikknutepunkt for transportene til Cherbourg. Det nye britiske framstøt begynte mandag ettermiddag, og støtretningen kom helt overraskende på tyskerne. Framstøtet ble kraftig understøttet av jagerfly. Amerikanske styrker rykker fram mot St. Lo fra vestsiden. Ved Carentan står amerikanske styrker i forbitret strid med tyskerne. Også framrykkingen mot St. Lo møter nå forbitret tysk motstand, og tyskerne har satt inn alle de panser- og infanteristyrker de kan mobilisere. 1500 tunge amerikanske bombefly angrep idag 3 flyplasser i Frankrike og 2 i Belgia. Andre allierte fly angrep sambandslinjer og andre mål bak fronten. Igår aftes ble nesten 2000 allierte fly satt inn i et av de mest konsentrerte angrep som har vært gjort siden invasjonen begynte. Bruer over Loire, pontonbruer over Seine og jernbanemål i Paris ble bombet. Tyske E-båter som igår forsøkte å hindre landsetningen, ble drevet vekk og 3 båter senket. Det allierte skipsartilleri spiller stadig en viktig rolle i kampene. fransk partisanvirksomhet øker fra dag til dag og volder tyskerne store vanskeligheter. Jernbanesituasjonen blir mer og mer kritisk for tyskerne. Over 1000 tyske inenigrer arbeidder dag og natt på jernbanelinjer og veier. Det er bare såvidt tyskerne klarer å bringe tropper og forsyninger til fronten. General Eisenhower sendte igår en hilsen til president Roosevelt. Denne ble lest opp på en pressekonferanse i Washington. Det heter bl.a. i denne hilsenen at operasjonene går etter forventningene, men at disse operasjonene bare er opptakten til den kjempemessige kamp som skal bringe den endelige seieren. Målskalk Stalin hyldet igår i en hilsen de allierte styrker i Frankrike. Han sier: "Dette er en strålende bedrift. Krigshistorien kjenner ikke til noe foretagede som har vært så bredt anlagt, og som er så glimrende gjennomført."

Italia. Det meldes om ny alliert framgang i Italia på begge kyster. På vestkysten er Orbassello omgitt og Alcega inntatt. I den midtre sektoren nærmer de allierte styrker seg Narni, 16 km. syd for Terni. På Adriaterhavskysten har de allierte konsolidert stillingene ved Pescara og rykket videre over elven med samme navn. Den tyske motstand er særlig hard på midtsektoren ved Narni, der den allierte framrykking truer med å forhindre retrettbevegelsene ved Adriaterhavskysten. Allierte fly ved Middelhavet gjorde igår 2000 utfall, bl.a. mot mål i Tyskland og Østerrike. 20 tunge og 8 lettere allierte fly tapt, 35 tyske fly ødelagt. Store styrker amerikanske bombefly har med stor suksess bombet oljeraffinerier og tanker i Tyskland, Ungarn og Romania. Fly fra Italia bombet også igår München og Innsbruck.

Østfronten. Russerne fortsetter sin framrykking på det karelske neset, og har nå møtt den finske hovedstyrke. Det ser ut til at finnene ikke er i stand til å hindre russernes framgang. Russerne går tvers igjennom de finske forsvarsstillinger og rykker mot Viborg. Fra de øvrige frontavsnitt på østfronten er det ingen melding av betydning. Tyske speiderfly påstår å ha observert store russiske troppekonsentrasjoner på sørfrenten.

Norge. Olaf Rytter leste idag opp en henvendelse til det norske folk fra den norske øverstkommanderende general Hansteen. Generalen var forhindret fra selv å lese opp. Henvendelsen var først og fremst rettet til norsk ungdom som rammes av forråningene om arbeidsinnsats. Han understreket viktigheten av at en fulgte de paroler som har vært gitt. Han advarte mot sabotasjehandling og sa at ungdommen foreløpig ikke måtte søke å komme i kamp med tyskerne. Han påla dem forsiktighet, og at de ikke måtte klumpe seg sammen.

De alliertes overkommando har forlenget advarselen til fiskere som fiske utenfor Holland og Belgia, Frankrikes nord- og vestkyst, den danske og norske nordsjøkyst. Fiskere i disse strøk må fortsatt holde seg inne i